

บทที่ 1

บทนำ

1.1ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนี้โลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้ทำให้สังคมเกิดความยุ่งยากสลับซับซ้อนมากขึ้น รวมทั้งลักษณะในการกระทำความผิดอาญาก็มีลักษณะเปลี่ยนแปลงจากอาชญากรรมที่ใช้ความรุนแรงโหดเหี้ยม ทารุณ เป็นอาชญากรรมที่ทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ ซึ่งถือว่าการก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างมหาศาล เนื่องจากความสูญเสียดังกล่าวมีผลกระทบต่อประชาชน และประเทศเป็นอย่างมาก อาชญากรในปัจจุบันเป็นผู้มีความรู้ เป็นผู้มีความเฉลียวฉลาดใช้เทคนิคและเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพในการกระทำความผิด มีวิธีการเปลี่ยนแปลงผลของการกระทำความผิดหรือปิดบังความผิดของตนโดยอาศัยช่องว่างของกฎหมาย มีเครือข่ายองค์กร อาชญากรรมทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งในบางครั้งมีกลุ่มผู้มีอิทธิพลอยู่เบื้องหลัง ซึ่งการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นผลให้ยากต่อการสืบสวนสอบสวนดำเนินคดี การกระทำความผิดนี้มีความสลับซับซ้อน แยกย่อยและละเอียดอ่อนเนื่องจากผู้กระทำความผิดมีความรู้และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ ทำให้สร้างความเสียหายและก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบ เศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศอย่างมาก กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงได้มีการจัดตั้งขึ้นมา ภายใต้สังกัดกระทรวงยุติธรรม กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงเป็นองค์กรหนึ่งที่สำคัญในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน การป้องกันและลดความเสียหายจากการกระทำความผิดในลักษณะที่มีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติ คดีที่อยู่ภายใต้การดูแลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ จึงเป็นคดีที่มีความสำคัญและกระทบถึงความสงบสุขของสังคมอย่างมาก เช่น คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งความผิดเหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นจะทำให้เกิดผู้เสียหายเป็นจำนวนมากและเกิดความเสียหายทางด้านทรัพย์สินอย่างมหาศาล

การสอบสวนคดีพิเศษจึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการในการสอบสวนลักษณะพิเศษที่มีลักษณะที่แตกต่างจากคดีอาญาทั่วไปเพราะลักษณะและวิธีการที่กระทำความผิดที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน การสอบสวนคดีพิเศษจึงมีความยากในการรวบรวมพยานหลักฐานมากกว่า

คดีอาญาทั่วไป เนื่องจากผู้กระทำความผิดมีความเชี่ยวชาญในการทำ ความผิดการปกปิดทำลายหลักฐานที่จะทำให้ตนเองต้องถูกดำเนินคดีจึงทำได้ง่ายได้ เช่นในคดีที่การกระทำความผิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพยานหลักฐานมักจะถูกเก็บในคอมพิวเตอร์การทำลายพยานหลักฐานจึงทำได้ง่ายตาย การรวบรวมแสวงหาพยานหลักฐานในคดีพิเศษจึงถือได้ว่าเป็นงานที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษต้องทำอย่างรวดเร็วและถูกต้อง กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงได้มีการบัญญัติวิธีการสอบสวนคดีพิเศษในเรื่องการค้นขึ้นมาโดยเฉพาะในพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 แต่การบัญญัติดังกล่าวเป็นการบัญญัติไว้กว้างๆ ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ และวิธีการดำเนินการค้นของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษว่าควรจะเป็นไปในแนวทางใด เพราะบัญญัติเฉพาะการค้นโดยไม่มีหมายเท่านั้น ส่วนการค้นกรณีอื่นให้ถือตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่เนื่องจากการใช้มาตรการสอบสวนในคดีอาญาทั่วไปอาจจะไม่สามารถใช้กับคดีพิเศษได้อย่างเต็มที่เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการสอบสวนนั้นมิได้มีการบัญญัติขึ้นเพื่อการปรับใช้กับคดีพิเศษ จึงเกิดปัญหาว่าหากมาตรการในการสอบสวนคดีพิเศษเป็นเช่นนี้จะสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้หรือไม่เพียงใด

ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าในเรื่องการสอบสวนคดีพิเศษนั้นจึงควรศึกษาวิธีการสอบสวนในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติแต่ก็ยังคงมีความจำเป็นที่จะคงไว้ซึ่ง การสอบสวนคดีพิเศษด้วยโดยการศึกษาจากแนวทางของต่างประเทศในประเทศที่มีการตั้งกรมสอบสวน คดีพิเศษอย่างเช่นประเทศไทยเพื่อจะได้หาความชัดเจนและเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการสอบสวนคดีพิเศษ

ความสำคัญของปัญหา

การค้นตามกฎหมายสอบสวนคดีพิเศษ ได้มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 24 ซึ่งบัญญัติดังนี้
 “มาตรา 24 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่ใดๆ เพื่อตรวจค้น เมื่อมีเหตุสงสัยตามสมควรว่ามีบุคคลที่มีเหตุสงสัยว่าการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษหลบซ่อนอยู่ หรือมีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าการเน้นเข้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้บุคคลนั้นจะหลบหนีไป หรือทรัพย์สินนั้นจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

(2) คับบุคคลหรือยานพาหนะที่มีเหตุสงสัยตามสมควรว่ามีทรัพย์สินซึ่งมิใช่เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

(3) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(4) มีหนังสือสอบถาม หรือเรียกบุคคลใดๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(5) ยึด หรืออายัดทรัพย์สินที่ค้นพบ หรือที่ส่งมาดังกล่าวไว้ใน (1) (2) (3) และ (4) การใช้อำนาจตามวรรคหนึ่งให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษปฏิบัติตามข้อบังคับที่ กคพ.กำหนด

เฉพาะการใช้อำนาจตามวรรคหนึ่ง (1) นอกจากพนักงานสอบสวนคดีพิเศษต้องดำเนินการเกี่ยวกับการค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษแสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าค้น รายงานเหตุและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป และบันทึกเหตุสงสัยตามสมควรและเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองเคหสถานหรือสถานที่ค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษส่งมอบสำเนาหนังสือนั้นให้แก่ผู้ครอบครองดังกล่าวในทันทีที่กระทำได้ และหากเป็นการเข้าค้นในเวลากลางคืนภายหลังพระอาทิตย์ตก พนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นต้องเป็นข้าราชการพลเรือนตำแหน่งตั้งแต่ระดับ 7 ขึ้นไปด้วยให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นส่งสำเนาทะเบียนที่เหตุสงสัยตามสมควรและเหตุอันควรเชื่อตามวรรคสาม และสำเนาทะเบียนที่การตรวจค้น และบัญชีทรัพย์สินที่ยึด หรืออายัดต่อศาลจังหวัดที่มีอำนาจเหนือท้องที่ที่ทำการค้น หรือศาลอาญาในเขตกรุงเทพมหานครภายในสี่สิบแปดชั่วโมงหลังจากสิ้นสุดการตรวจค้น เพื่อเป็นพยานหลักฐาน

พนักงานสอบสวนคดีพิเศษลำดับใดจะมีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อนดำเนินการให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนดโดยทำเอกสารให้ไว้ประจำตัวพนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้ได้รับอนุมัตินั้นและพนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้นั้นต้องแสดงเอกสารดังกล่าวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง"

จากบทบัญญัติดังกล่าวอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามมาตรา 24 นี้เป็นรูปแบบที่กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมลักษณะพิเศษได้ใช้บังคับมา

ก่อน เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 14 (1) -(5) แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากการค้นหาพยานหลักฐานในคดีพิเศษโดยหลักแล้วต้องค้นตามรัฐธรรมนูญฉบับ พุทธศักราช 2540 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นคือการค้นนั้นต้องค้นโดยมีหมายค้น แต่เนื่องจากการสอบสวนคดีพิเศษเป็นคดีที่มีการทำลายพยานหลักฐาน หรือปกปิดพยานหลักฐานมาก เพราะผู้กระทำความผิด คือผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการกระทำความผิด จึงได้มีการบัญญัติการค้นโดยไม่มีหมาย เพื่อใช้ในการค้นกรณีพิเศษ เช่นหากไปขอหมายจะทำให้พยานหลักฐานนั้นถูกทำลายไป การค้นในกรณีนี้จึงเป็นการกระทำค้นโดยอาจจะละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลได้ แต่การละเมิดนี้ไม่ขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเนื่องจากรัฐธรรมนูญยกเว้นให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นซึ่งต้องมีเหตุอันสมควร และเป็นไปตามประกาศที่คณะกรรมการสอบสวนคดีพิเศษกำหนด แต่ถึงอย่างไรก็ตามเจ้าพนักงานจะต้องใช้อำนาจตามมาตรา 24 (1) ด้วยความระมัดระวังโดยเฉพาะต้องหลีกเลี่ยงการกระทบสิทธิเสรีภาพของบุคคลให้น้อยที่สุด ปัญหาในทางปฏิบัติคือจะใช้หลักเกณฑ์ใดเป็นเครื่องวัดว่าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้ใช้ความระมัดระวังแล้ว และปัญหาการปฏิบัติตามวรรค 2 แห่งมาตรา 24 จะต้องดำเนินการครบถ้วนสมบูรณ์เพียงใด ในการส่งสำเนาบันทึกเหตุตามสมควรและเหตุอันควรเชื่อ รวมทั้งสำเนาบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดต่อศาล และศาลควรจะดำเนินการในเชิงตรวจสอบตามมาตรา 24 วรรค 3 มากน้อยเพียงใด รวมถึงกรมสอบสวนคดีพิเศษจะควบคุมการใช้อำนาจตามมาตรา 24 วรรค 4 ซึ่งถึงแม้จะมีประกาศของคณะกรรมการสอบสวนคดีพิเศษ ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามมาตรา 24 แห่ง พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ก็ตาม แต่อำนาจดังกล่าวนี้มีมากเกินไปหรือไม่และควรจะจัดการอย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างในเรื่องอำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติกรมสอบสวนคดีพิเศษ กับพนักงานสอบสวนคดีอาญาทั่วไปและพนักงานสอบสวนตามกฎหมายอื่น

2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องการค้นในคดีพิเศษ ตามกฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กฎหมายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ใช้ในปัจจุบันว่ามีหลักกฎหมาย แนวคิดในเรื่องการตรวจค้นอย่างไร มีแนวทางที่ปฏิบัติเหมือนกัน หรือแตกต่างกันอย่างไร

3. เพื่อศึกษาถึงแนวทางการปฏิบัติของต่างประเทศในเรื่องการค้ำของหน่วยงานพิเศษว่ามีหลักเกณฑ์อย่างไรแล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับของประเทศไทย

4. เพื่อศึกษาถึงแนวทางในเรื่องการค้ำตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษที่พิเศษที่ควรจะเป็น และที่เหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและจะทำให้การค้ำในคดีพิเศษมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไปด้วย

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

การบังคับใช้กฎหมายในเรื่องการค้ำตาม พ.ร.บ. การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มีหลักการพิเศษที่แตกต่างจากลักษณะการค้ำในคดีอาญาทั่วไป เนื่องจากความจำเป็นเพื่อสัมฤทธิ์ผลในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในคดีพิเศษ แต่ก็ยังมีกฎหมายในบางส่วนที่ยังขาดความชัดเจนทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ จึงจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางเพื่อความชัดเจน อันนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยในเรื่องนี้จะศึกษาเฉพาะการค้ำโดยพนักงานสอบสวนคดีอาญา พนักงานปง. พนักงานป.ส.เปรียบเทียบกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ รวมทั้งเปรียบเทียบกับ การค้ำของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษของต่างประเทศด้วย และจะมุ่งวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ แนวทางในการแก้ไขปรับปรุงรวมทั้งเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการค้ำ ตลอดจนวิเคราะห์กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่างๆ ในส่วนที่มีปัญหา โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักเกณฑ์และทฤษฎีกฎหมายไทยและต่างประเทศ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความแตกต่างในเรื่องอำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติกรมสอบสวนคดีพิเศษกับพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พนักงานสอบสวนคดีพิเศษกับพนักงานสอบสวนคดีอาญาทั่วไป

2. ทำให้ทราบถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องการค้ำในคดีพิเศษ ตามกฎหมาย การสอบสวนคดีพิเศษ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กฎหมายป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติดที่ใช้ในปัจจุบันว่ามีหลักกฎหมาย แนวคิดในเรื่องการตรวจค้นอย่างไร มี แนวทางที่ปฏิบัติเหมือนกัน หรือแตกต่างกันอย่างไร

3. ทำให้ทราบถึงแนวทางการปฏิบัติของต่างประเทศในเรื่องการค้ำของหน่วยงานพิเศษว่า มีหลักเกณฑ์อย่างไรแล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับของประเทศไทย

4. ทำให้ทราบถึงแนวทางในเรื่องการค้ำตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษที่ควร จะเป็น และที่เหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและจะ ทำให้การค้ำในคดีพิเศษมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไปด้วย

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้กำหนดวิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล จากตำรากฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา ผลงานวิจัย ดัชนีบทกฎหมาย บทความ วิทยานิพนธ์ และ ระเบียบข้อบังคับที่บัญญัติไว้เกี่ยวกับเรื่องการค้ำ และเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง และเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของต่างประเทศคือประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศญี่ปุ่นและมีการสัมภาษณ์บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อัยการ ผู้พิพากษา พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และนักวิชาการ เป็นหลักโดยมีการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนประกอบ แล้วนำข้อมูลมา เรียบเรียงและวิเคราะห์